

تدوین محتوای خواندن برای آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان با استفاده از قصه‌های قرآن

والی رضایی^۱

زهرة کالانتري دهقی^۲

چکیده

در میان چهار مهارت اصلی در آموزش، خواندن مهارت مهمی به حساب می‌آید که نقش زیادی در پیشرفت زبانی و تقویت توانش ارتباطی زبان‌آموزان دارد. یکی از عوامل تأثیرگذار در یادگیری این مهارت، تهیه و تدوین متن‌های مناسب و سطح بندی شده برای خواندن است که علاوه بر اطلاعات زبانی، می‌توان اطلاعات مربوط به فرهنگ و اجتماع را نیز به فراگیران آموزش داد. در نظام آموزشی جامعه ما در زمینه تهیه چنین متونی در آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان چندان کار علمی و اصلی انجام نشده است. پژوهش حاضر می‌کوشد به کمک رویکرد تهیه و تدوین محتوا، محتوایی منسجم و سطح‌بندی شده را برای آموزش این مهارت بر اساس قصه‌های قرآن ارائه دهد. بدین منظور، ابتدا قصه قرآنی به لحاظ کمی و کیفی و بر اساس فرمول خوانایی مورد تحلیل قرار گرفته است. در گام بعد، بر اساس اصول مرتبط با تهیه محتوا و نظریات مرتبط با رویکرد فعالیت محور، به تهیه مواد آموزشی برای مهارت خواندن به فراگیران غیرفارسی‌زبان بزرگسال با سطح زبانی متوسط پرداخته شده است. نتیجه پژوهش حاضر نشان می‌دهد داستان‌های قرآنی برای آموزش زبان فارسی ظرفیت دارند؛ زیرا دارای ویژگی‌هایی از قبیل واقعی بودن، جذابیت، تنوع و آشنا بودن برای فراگیران هستند که این ویژگی‌ها مطلوب همه نظریه‌های آموزش زبان است. همچنین استفاده از داستان‌های قرآنی در آموزش زبان فارسی به بهترین نحو به گسترش فرهنگ اسلامی- ایرانی کمک می‌کند. همچنین تدوین این داستان‌ها متناسب با سطح توانایی زبان‌آموزان و استفاده از شاخص خوانایی در زمینه تهیه و تدوین مواد درسی می‌تواند راهگشا باشد.

کلید واژه‌ها: خواندن، تهیه و تدوین مواد درسی، محتوای درسی، آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان، قصه‌های قرآن.

۱. استادیار گروه زبان شناسی دانشگاه اصفهان. vali.rezai@fgn.ui.ac.ir

۲. کارشناس ارشد آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان (نویسنده مسئول). z.kalantari89@yahoo.com

■ تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۱۰/۲۹

■ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۱۲/۲۴

۱. مقدمه

خواندن را شاید بتوان مهم‌ترین مهارت در بین مهارت‌های آموزشگاهی دانست. در اهمیت «خواندن» کافی است اشاره کنیم که اولین کلام فرشته وحی خطاب به پیامبر(ص) امر به خواندن (اقراً) بوده است و بزرگ‌ترین معجزه آن حضرت، کتاب، یعنی قرآن کریم است. با توجه به اینکه جامعه ما یک جامعه اسلامی است و زبان‌آموزان غیر ایرانی فراوانی در مدارس علوم اسلامی در حال تحصیل هستند و بخش زیادی از این افراد را طلاب دینی تشکیل می‌دهند، این گروه از زبان‌آموزان در دوره تحصیل خود و کسب اطلاعات، به متون تخصصی نیاز پیدا می‌کنند. این افراد با قرآن و قصه‌های قرآن آشنایی دارند؛ بنابراین محتوای آموزشی و کمک درسی که بر اساس قصه‌های قرآن باشد به خاطر آشنایی آن‌ها می‌تواند آسان‌تر و جالب‌تر باشد. یکی از ویژگی‌های قصه‌های قرآن حقیقی بودن این داستان‌ها است که بی‌هیچ افزودن و کاسته شدن عرضه می‌شوند و برای بیشتر یادگیرنده‌ها، انگیزاننده خواهد بود. در قصه‌های قرآن آن‌چنان تنوعی وجود دارد که می‌توان بخش‌های زیادی از ساختار دستوری و واژگان زبان را به وسیله آن آموزش داد. در این پژوهش داستان‌های قرآنی بر اساس فرمول خوانایی گانینگ^۱ مورد تحلیل قرار می‌گیرد تا مناسب بودن متون با سطح توانایی زبان‌آموزان متوسط مشخص شود. برای چنین زبان‌آموزانی شاخص خوانایی بین ۶ تا ۹ و گاهی پایین‌تر است؛ بدین معنی که شاخص نباید از ۹ بیشتر و از ۶ کمتر باشد. پس از انجام این مراحل، بر اساس اصول مرتبط با تهیه محتوا (تاملینسون^۲، ۲۰۱۱) و نظریات مرتبط با رویکرد فعالیت محور، به تهیه مواد آموزشی برای مهارت خواندن در قالب سه بخش پیش از فعالیت، فعالیت و پس از فعالیت آورده می‌شوند. بنابراین پژوهش حاضر در پی پاسخ به پرسش‌های زیر است:

۱) آیا می‌توان از قصه‌های قرآن در طراحی محتوای درس خواندن برای آموزش زبان فارسی به

غیرفارسی‌زبانان استفاده کرد؟

۲) ساختار یک درس خواندن بر اساس قصه قرآن چگونه است؟

۲. پیشینه پژوهش

۱-۲. تدوین محتوای درسی و مهارت خواندن

تهیه و تدوین مطالب درسی، زیر شاخه زبان‌شناسی کاربردی محسوب می‌شود که از سال ۱۹۹۰ مورد توجه قرار گرفته است. از آن تاریخ به بعد این کار جنبه علمی به خود گرفته است. از جمله افراد شاخص در زمینه تهیه و تدوین محتوا «برایان تاملینسون» است. وی کتابی در سال (۲۰۰۷) نوشته است که در درجه اول در باب اکتساب زبان است اما بسیاری از فصل‌های آن شامل نظریه‌های کاربردی است که در تدوین محتوا استفاده می‌شود.

بیشترین پروژه‌ها در زمینه تهیه و تدوین مواد درسی برای مهارت خواندن به صورت پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد در رشته آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان صورت گرفته که به‌عنوان نمونه می‌توان به این موارد اشاره کرد: سقطی (۱۳۸۳)، اسماعیلی (۱۳۸۳)، ضرغامی (۱۳۸۴)، کیماسی (۱۳۸۴). از پژوهش‌های جدیدتر می‌توان به پژوهش قربانی (۱۳۸۹) اشاره کرد که به طراحی و تدوین متون خواندن بر مبنای محتوای فرهنگی پرداخته است. هدف اصلی پژوهش نامبرده بحث تهیه متون خواندن با توجه به محتوای فرهنگی است که آگاهی از آن‌ها برخورد و ارتباط با جامعه فارسی‌زبان را آسان می‌سازد. محقق معتقد است که آگاهی و اطلاع از فرهنگ یک‌زبان در کنار آموزش زبان امری ضروری است و مهارت خواندن می‌تواند فرصت و زمان کافی در اختیار زبان‌آموزان قرار دهد تا قادر به کسب اطلاعات کامل‌تری از فرهنگ زبان دوم، یعنی فارسی باشند. غفاری (۱۳۹۰) نیز پس از بیان اهمیت خواندن در پیشرفت تحصیلی زبان‌آموزان به دنبال الگوی مناسب آموزشی برای این مهارت بوده است. به همین منظور از الگوی آموزشی نیل اندرسون که در قالب زبان انگلیسی است و از شش راهبرد تشکیل شده، استفاده کرده است. در نهایت محقق پیشنهاد می‌کند که از این الگو در زمینه تهیه و تدوین استفاده کنند و معلمان این الگو را در دستور کار خود قرار دهند.

۲-۲. جایگاه داستان در تدوین محتوای درسی

اسکوت و همکاران (۲۰۰۸) در تحقیقی که در دانشگاه ملی نوریس کلینا انجام شد به دنبال بررسی تأثیر داستان در یادگیری بوده‌اند. این مطالعه نشان می‌دهد که دانش‌آموزان در یادگیری کسب

شده از طریق محتوای داستان موفق بوده‌اند. آن‌ها کسانی هستند که قبلاً از روش‌های سنتی بهره کمتری برده بودند اما مزایای انگیزشی که در یادگیری مبتنی بر داستان وجود دارد، برای دانش‌آموزان خودکارآمدی، توجه، علاقه، درک و کنترل قابل توجهی را حاصل کرده است.

سلیمان نژاد و سودی (۱۳۹۲) در مقاله‌شان از قصه‌های مطرح قرآن استفاده کرده‌اند تا تأثیر قصه‌گویی و استفاده از این قصه‌ها را بر روی مهارت اجتماعی مشاهده کنند. در این آموزش مربیان از طریق استفاده از محتوای قرآنی در قالب کلمات ساده با بیانی روان به توضیح بسیار در مورد هر یک از رفتارها که در مجموع این قصه‌ها آمده بود، پرداختند. در پژوهش آنها چهار قصه قرآنی به منظور تقویت مهارت‌های اجتماعی تهیه گردید. در نهایت با مقایسه نمرات پس‌آزمون کودکان گروه آزمایش و کنترل، نشان داده شد که آموزش مهارت‌های اجتماعی به وسیله قصه‌گویی و قصه‌های قرآن موجب بروز رفتارهایی از قبیل رفتارهای نوع‌دوستانه و کاهش رفتارهای نامناسب اجتماعی می‌گردد. از طرفی قصه‌های قرآن این ظرفیت را دارند که با طراحی مناسب به عنوان منبعی خوب برای آموزش کودکان باشند.

۳. بنیان نظری

۳-۱. آموزش فعالیت محور خواندن

آموزش فعالیت محور یکی از دیدگاه‌های رویکرد ارتباطی قوی و آموزشی است که در آن فعالیت‌های کلاسی، تکالیفی هستند شبیه به اموری که ممکن است در خارج از کلاس آموزش زبان دوم، زبان‌آموزان درگیر آن‌ها باشند. بر اساس این دیدگاه هر فعالیتی در خواندن باید معنا محور باشد و دادن فعالیت به زبان‌آموزان باعث می‌شود که برای آن‌ها بافتی فراهم شود تا در خواندن دارای هدف شوند؛ زیرا اساس خواندن در جهان واقعی هدف است. در آموزش فعالیت محور خواندن هدفمند و مؤثر مدنظر است. همان نوعی از خواندن که همه ما در زندگی روزمره خودمان مکرراً آن را تجربه می‌کنیم؛ مثل خواندن روزنامه برای کسب اطلاعات یا خواندن داستان و رمان برای لذت بردن از اوقات فراغت. در این نوع آموزش، متون واقعی غیر آموزشی و ساده‌سازی شده برای تدریس استفاده می‌شود و نهایت تلاش برای شبیه‌سازی فضای کلاسی به دنیای واقعی زبان هدف صورت می‌گیرد. از دیگر خصوصیات آموزش فعالیت محور خواندن، فعال بودن زبان‌آموز در هنگام خواندن

متن در روند یادگیری است. به این شیوه که زبان‌آموز همواره در تعامل با هم‌گروهی، معلم و گروه‌های دیگر در کلاس قرار می‌گیرد و در به‌کارگیری انواع راهبردهای خواندن برای تسهیل روند یادگیری و تأمین محصول که همان انجام تکلیف است، مختار است. (ویلیس^۳، ۲۰۰۸). نکته قابل توجه تفاوت بین تکلیف و تمرین است. الیس^۴ (۲۰۰۳: ۳) معتقد است تکلیف تقریباً همان فعالیتی است که اساساً نیازمند کاربرد زبان با تمرکز بر معناست و در برابر، تمرین فعالیتی است که اساساً کاربرد زبان با تمرکز بر صورت است. هرچند هدف نهایی تمرین و تکلیف هر دو یادگیری زبان است اما تفاوت در ابزارهایی است که به وسیله آن‌ها این هدف به دست می‌آید. آنچه تکلیف را از تمرین متمایز می‌کند این است که هدف از انجام تکلیف و رای مسئله، صرفاً آموزش است. هدف، کاربردهای واقعی درون و برون از کلاس است و محصول کار نیز صرفاً زبان نیست. به دلیل نقش مهم آموزش فعالیت محور به‌عنوان یک رویکرد جدید و تأثیری که انجام فعالیت در فراگیری بهتر زبان دوم دارد، سعی شده است که در تحقیق پیش رو تا حد امکان از این روش استفاده شود.

۲-۳. جایگاه قصه در آموزش زبان

سرشار (۱۳۸۹: ۴۴) بر این باور است که داستان پدیده‌ای است که پیشینه آن، به قدمت پیدایش زبان و گویایی آدمیزاد می‌رسد. آن چنان که، تقریباً هیچ قوم و ملت کهنی نمی‌توان یافت که دارای داستان‌ها و حکایت‌های مذهبی و امثال آن‌ها نباشد. نظری موشکافانه به افسانه‌ها و داستان‌های ملل مختلف نیز نشان می‌دهد که در میان آن‌ها، داستان‌های زیادی هست که اگر چه ظاهراً تفاوت‌هایی با هم دارند، اما دارای استخوان‌بندی و چارچوب مشترکی هستند. محکم‌ترین دلیل بر ریشه‌دار بودن علاقه انسان‌ها به این قالب، کتاب آسمانی ما، «قرآن مجید» است که ده‌ها قصه و تمثیل زیبا و آموزنده، در آن به چشم می‌خورد.

قرآن کریم به‌عنوان یک کتاب آسمانی برای عبرت‌دهی، ارائه راهکارهای تربیتی و ... بر پیامبر خاتم (ص) نازل گردیده است. بخش عمده‌ای از قرآن به روایت سرگذشت واقعی ملت‌ها، اقوام و اشخاص اختصاص دارد و قرآن شیوه داستانی را نه به‌عنوان هدف بلکه به‌عنوان ابزاری کارآمد برای بیان آموزه‌های خود برگزیده است که می‌توان از این ابزار برای آموزش جنبه‌های مختلف زبانی نیز بهره جست. قصه به لحاظ نیاز فطری انسان، همیشه یکی از موضوعات مورد علاقه اوست. در طول

تاریخ علی‌رغم پیشرفت‌های سریع فناوری هنوز زبان ساده‌ قصه نقش بسیار مهمی در بیان مسائل آموزشی دارد. فضای حاکم بر قصه‌های قرآن چنان مخاطب را تحت تأثیر قرار می‌دهد که او با میل و علاقه همگام با داستان پیش می‌رود. (سلیمان نژاد و سودی، ۱۳۹۳: ۸۲). زبان‌آموزان کتاب‌های داستانی را بیشتر دوست دارند زیرا آنچه خواننده باید بیاموزد در واقع از قهرمان داستان می‌آموزد و اگر داستان، واقعی و حقیقی باشد خواننده با کنجکاوی بیشتری آن را دنبال می‌کند.

براردو^۵ (۲۰۰۶) معتقد است که داستان‌ها و ادبیات جزء مواد درسی واقعی^۶ هستند. علاوه بر آن مواردی مانند روزنامه‌ها، مجلات، برنامه‌های تلویزیون، فیلم‌ها، آهنگ‌ها و حتی اینترنت نیز جزء مطالب درسی واقعی هستند. تأکید بر استفاده از متون واقعی از گرایش به آموزش ارتباطی زبان در اواخر دهه هفتاد ناشی شده است. (دی و بمفورد^۷، ۱۹۹۸: ۵۸). اصطلاح واقعی بودن، بحث‌ها و سؤالات فراوانی را در زمینه‌های زبان‌شناسی، تهیه و تدوین مواد درسی و آموزش زبان برانگیخته است. آن دسته از معلمان و تدوینگران که مطالب واقعی را بر دیگر مطالب ترجیح می‌دهند، یک هدف و عقیده مشترک دارند: «قرار گرفتن در معرض واقعی زبان». (مارتینز^۸، ۲۰۰۶: ۶۲).

ویدوسان^۹ (۱۹۷۸: ۲۶۴) خاطر نشان می‌کند که هنگامی که یک متن واقعی مثلاً یک داستان برای پیشرفت مهارت خواندن به زبان‌آموزان ارائه می‌دهیم باید هم با علاقه آن‌ها و هم از نظر سطح زبانی و فرهنگی متناسب باشد. اگر یک متن واقعی شامل آن ساختارهای نحوی و مقوله‌های واژگانی باشد که زبان‌آموزان توانایی درک آن را نداشته باشند واقعی بودن آن تحقق نیافته است. بنابراین، هنگام سخن گفتن از واقعی بودن نباید صرفاً به متن تکیه کنیم، بلکه واکنشی که خواننده یا به‌عبارت‌دیگر زبان‌آموز نسبت به متن نشان می‌دهد نیز از اهمیت خاصی برخوردار است؛ به‌عبارت‌دیگر «واقعی بودن» در حقیقت خصلت متن محسوب نمی‌شود بلکه تحقق آن منوط به تحقق فهم خواننده از فهم نویسنده است.

از مزایای اصلی استفاده از مواد درسی واقعی می‌توان موارد زیر را معرفی کرد:

الف) تأثیر مثبت بر انگیزش زبان‌آموزان دارد؛

ب) دربردارنده اطلاعات فرهنگی معتبر است؛

ج) زبان‌آموزان را در معرض زبان واقعی قرار می‌دهد؛

(د) با نیازهای زبان‌آموزان مرتبط است؛

(ه) با استفاده از این مواد آموزشی از یک رویکرد خلاق‌تر در آموزش حمایت می‌شود. (براردو، ۲۰۰۶: ۶۶).

۳-۳. اصول مرتبط با تهیه مواد آموزشی از نظر تاملینسون

تاملینسون (۲۰۱۱: ۸-۲۲) چند اصل را در مورد یادگیری زبان دوم و در ارتباط با تهیه و تدوین مواد درسی جهت آموزش مطرح می‌کند که در این تحقیق مبنای تهیه مواد آموزشی قرار می‌گیرد. در کنار آن از رویکرد فعالیت محور برای طراحی فعالیت‌ها استفاده می‌شود که به برخی از این اصول اشاراتی می‌شود:

۱- مواد آموزشی بایستی تأثیرات فراوانی بر روی زبان‌آموزان بگذارد و این مهم زمانی اتفاق می‌افتد که حس کنجکاوی، علاقه‌مندی و توجه زبان‌آموزان برانگیخته شود. مواد آموزشی در حالت‌های زیر می‌تواند تأثیرگذار باشند:

الف) مواد آموزشی در قالب داستان و مطالب روشن و فعالیت برانگیز باشند.

ب) به شکل جالب عرضه شوند؛ به‌عنوان نمونه با نمایش و استفاده از تصاویر باشند.

ج) تدوینگران موضوعاتی را انتخاب کنند که مورد علاقه زبان‌آموزان باشند.

۲- زبان‌آموزان باید با مواد آموزشی احساس راحتی کنند. تحقیقات زیادی در زمینه اضطراب زبان‌آموزان در حین یادگیری زبان انجام شده است و نشان می‌دهد زمانی که آن‌ها در معرض اضطراب کمتری قرار بگیرند راحت‌تر می‌توانند زبان را یاد بگیرند. مواد درسی با ویژگی‌های زیر به زبان‌آموزان این احساس راحتی را مهیا می‌سازد:

الف) مواد آموزشی نوشتاری با فضای سفید بیشتر؛

ب) احساس راحتی بیشتر با متن و محتوایی که مربوط به فرهنگ زبان‌آموزان باشد به نسبت زمانی که مواد آموزشی مربوط به فرهنگ بیگانه باشد؛

ج) استفاده از مواد آموزشی ملموس و محسوس (قصه‌ها، حکایت‌ها و امثال آن).

۳- مواد آموزشی باید مؤثر و مرتبط با نیاز فراگیران باشد؛ بدین معنی که مواد آموزشی بایستی بر

اساس علایق زبان‌آموزان و تمرین‌ها بر اساس کاربردهای واقعی طراحی شوند.

۴- مواد آموزشی بایستی فرصت استفاده از زبان را برای دستیابی به اهداف ارتباطی به زبان‌آموزان بدهد. فعالیت‌های زیر آن‌ها را به اهداف ارتباطی نزدیک می‌کند:

الف) شکاف اطلاعاتی؛ فعالیتی است که زبان‌آموزان برای ارتباط با یکدیگر و معلمشان نیاز دارند. به‌عنوان نمونه بحث در این مورد که افراد کلاس چه غذا و یا نوشیدنی را دوست دارند.

ب) مهارت‌های پیش از شنیدن و پیش از خواندن؛ مانند تماشا کردن برنامه‌های تلویزیونی یا نوشتن یک مقاله انتقادی در مورد کتاب.

ج) خلق فعالیت‌های گفتاری و نوشتاری مانند نوشتن داستان، فی‌البداهه نوشتن نمایشنامه.

۴. ویژگی‌های طراحی شده

برای درس طراحی شده، عنوان متناسب با داستان موجود انتخاب شده و در این انتخاب، ویژگی‌هایی لحاظ گردیده است. اولاً جذابیت عنوان داستان که گام نخست در ترغیب زبان‌آموزان محسوب می‌شود؛ چراکه فراگیر در اولین برخورد با هر درس، ابتدا با عنوان مواجه می‌شود و چنانچه عنوان از جذابیت لازم برخوردار باشد زبان‌آموزان به خواندن آن ترغیب می‌شوند. ثانیاً عنوان به گونه‌ای انتخاب شده است که دانش‌پیشین آن‌ها فعال شود و اگر در مورد داستان دانش خاصی ندارند توجه زبان‌آموزان به متن اصلی جلب شود و با اشتیاق بیشتری برای خواندن متن آماده شوند. با توجه به موارد فوق و از آنجایی که الیس (۲۰۰۳:۲۴۳) معتقد است که همه روندهای آموزشی دربرگیرنده سه مرحله مشترک اصلی اجرای فعالیت است در این تحقیق نیز این سه مرحله لحاظ می‌شوند.

۴-۱. پیش از فعالیت

پیش از فعالیت^۱ دو بخش مختلف را شامل می‌شود. سؤالاتی به منظور معرفی موضوع و تصاویری با هدف ایجاد علاقه برای زبان‌آموزان از تکالیف این مرحله از خواندن است. پیش از خواندن متن پرسش‌هایی در مورد موضوع متن به زبان‌آموزان ارائه می‌گردد. این پرسش‌ها دانش‌پیشین آن‌ها را فعال می‌سازد و توجه آن‌ها را به موضوع داستان معطوف می‌کند چراکه آموزش می‌بایست بر پایه تجربه قبلی زبان‌آموزان استوار باشد. هنگامی که زبان‌آموزان پاسخ سؤالی را می‌دانند آن‌ها برای یادگیری انگیزه می‌یابند و متوجه می‌شوند که این یادگیری، وسیله‌ای برای رسیدن به

هدف است. از آنجایی که این سؤال‌ها و تکالیف در مورد زندگی روزمره و تجربیات شخصی افراد است، زبان‌آموزان به کاربردی‌تر بودن مطالب کتاب اعتقاد می‌یابند. در صورتی که افراد حاضر در کلاس دارای فرهنگ و آداب و رسوم گوناگون باشند، این شیوه منجر به تعامل‌های اجتماعی و فرهنگی خواهد شد. از طرفی علاقه‌مند به افزایش اطلاعات در مورد فرهنگ و آداب و رسوم سایر کشورها می‌شوند که چنین شرایطی باعث پویایی کلاس می‌شود.

۴-۲. حین فعالیت (خواندن)

پس از آن که زبان‌آموزان آمادگی اولیه را یافتند متن اصلی آورده می‌شود. ویلیس و ویلیس (۲۰۰۷: ۱۰۸) شش فعالیت پیشنهادی را برای مرحله حین فعالیت^{۱۱} معرفی می‌کنند. از طرفی آنها معتقدند نیازی به اجرای تمامی فعالیت‌های پیشنهادی نیست؛ بسته به هدف و امکانات، مناسب‌ترین این فعالیت‌ها را گزینش کنید. در این پژوهش نیز این روند دنبال خواهد شد. هدف این مرحله کامل کردن فعالیت‌ها است. زبان‌آموزان می‌توانند تکالیف را به صورت دوفره، گروهی یا انفرادی کامل کنند علاوه بر آن معلم می‌تواند راهکارهای یادگیری و حل تکلیف موردنظرش را به زبان‌آموزان معرفی کند. از جمله این فعالیت‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد.

فهرست کردن: فعالیت فهرست کردن، خود به دو نوع «بارش فکری^{۱۲}» و «حقیقت‌یابی^{۱۳}» تقسیم می‌شود.

در تکلیف «بارش فکری»، از زبان‌آموزان می‌خواهیم هر موردی را که درباره موضوع به ذهنشان می‌رسد در گروه‌های دو یا چندنفره فهرست کنند.

در تکلیف «حقیقت‌یابی»، از زبان‌آموزان می‌خواهیم حقایق خاص مربوط به موضوع را خارج از کلاس، با استفاده از کتاب‌ها، سایت‌های اینترنتی، مجله‌ها و ... بیابند. این تکلیف می‌تواند به عنوان تکلیف در خانه در نظر گرفته شود.

مرتب و طبقه‌بندی کردن: این فعالیت می‌تواند شامل مرتب کردن بر اساس توالی تحقق یک رخداد و طبقه‌بندی بر اساس مشخصه خاص باشد. به عنوان نمونه پیدا کردن «کلمه نامرتب» یا «نقاط مشترک این‌ها چیست؟» از ریز تکلیف‌های مرتب و طبقه‌بندی کردن محسوب می‌شود.

وصل کردن: این فعالیت پس از خواندن متن اصلی آورده می‌شوند که شامل موارد زیر است:

- نام‌گذاری پدیده‌ها، افراد در تصاویر، شکل‌ها و رنگ‌ها و غیره؛
- وصل کردن کارت‌های عنوان دار با تصاویر و عکس‌ها؛
- وصل کردن کلمات به تعاریف درهم‌ریخته؛
- خواندن آدرس و وصل کردن آن به مسیر و کشیدن نقشه.

مقایسه کردن: در تکلیف مقایسه کردن زبان‌آموزان در گروه‌های کوچک سه یا چهار نفره به صحبت کردن در مورد تجربیات شخصی پیرامون موضوع می‌پردازند و شباهت‌ها و تفاوت‌ها را پیدا می‌کنند.

تکلیف حل مسئله: در این فعالیت زبان‌آموزان توصیه‌ها و پیشنهادهایشان را درباره موضوع اصلی مطرح می‌کنند. این فعالیت شامل ریز تکلیف‌های دیگری است که به چند مورد از آن‌ها اشاره می‌شود:

- رتبه‌بندی کردن تأثیرات مسئله مورد نظر با توجه به میزان اهمیت آن؛
- به بحث گذاشتن تجربیات شخصی در مورد حل مسئله؛
- فهرست کردن نظر افراد کلاس برای حل مسئله؛
- طرح نهایی برای ارائه به دیگران نوشته شود.

تکالیف خلاقانه: تهیه روزنامه دیواری، پوسترها و برنامه‌های رادیویی از این دسته از تکالیف است که به نسبت سایر تکلیف‌ها به زمان بیشتری احتیاج دارند. بیان تجربیات شخصی و گفتن داستان: این تکلیف شامل گفتن حکایت و خاطره و قصه‌گویی است. این دسته از فعالیت‌ها دارای ارزش بسیاری هستند به دلیل اینکه مجال صحبت کردن را به زبان‌آموزان خواهد داد.

۳-۴. پس از فعالیت

مرحله پس از فعالیت^{۱۴} در برگرفته فعالیت‌ها و تمرین‌های متنوعی است. از جمله آن‌ها ایفای نقش، تکلیف منزل، دستور زبان و متن‌های خواندنی مرتبط با موضوع درس است. بازی «ایفای نقش» برعهده خود زبان‌آموزان است؛ در اصل در این مهارت از صحبت کردن و شنیدن در جهت تقویت مهارت خواندن استفاده می‌کنیم. زبان‌آموزان از ساختارهای زبانی و کلماتی که از درس‌های

قبل خصوصاً درس جدید یاد گرفته‌اند، استفاده می‌کنند و به ایفای نقش می‌پردازند. در این روش، زبان‌آموزان هم به‌عنوان بازیگر و هم تماشاگر، موضوعی را به صورت نمایش اجرا می‌کنند که ضمن بازی نمایشی و نیز با مشاهده بازی دیگران با هم کلاسی‌های خود ارتباط عاطفی بیشتری پیدا می‌کنند و با هیجان و توجه کامل جریان نمایش را دنبال می‌کنند. در واقع با به‌کارگیری این روش، دقت، تمرکز حواس و توجه زبان‌آموزان به مطالب افزایش چشمگیری می‌یابد که به دنبال آن یادگیری مهارت‌های زبان فارسی بهتر و مؤثرتر صورت می‌پذیرد. از سوی دیگر، این روش باعث می‌شود که زبان‌آموزان خجالتی نیز در فرایند یاددهی و یادگیری مهارت‌های زبان فارسی بویژه خواندن و صحبت کردن مشارکت بیش‌تری داشته باشند؛ چراکه بازی خوب، نیاز به خواندن و حفظ کردن متن و بازگو نمودن متن دارد. برای تمرین بیشتر می‌توان تکالیفی مرتبط با موضوع مورد بحث در جلسه آتی برای زبان‌آموزان تعیین کرد. یکی از بخش‌های هر درس دستور زبان است که در متن اصلی نکات دستوری به شکل رنگی آمده است. زبان‌آموزان بایستی به این نکات توجه کنند و معلم نیز اشکالات کار را رفع می‌کند و در نهایت قاعده دستوری درست توسط خود معلم یا یکی از زبان‌آموزان دوباره مطرح می‌شود.

۵. روش شناسی

در انتخاب داستان بر آن بوده‌ایم که تا حد ممکن از موضوع جالب توجه و با بسامد بالاتر برای خواندن استفاده کنیم تا متون خوانداری برای زبان‌آموزان جذابیت داشته باشد و در آن‌ها انگیزه خواندن را تقویت کند. در ادامه تغییراتی در تعداد کلمات دشوار و تعداد جملات کامل داستان مورد نظر انجام داده‌ایم. برای محاسبه ضریب دشواری متون و درک مطلب موجود در درس طراحی شده از فرمول خوانایی گانینگ استفاده کرده‌ایم. با استفاده از این فرمول می‌توان به مناسب بودن متون با سطح توانایی زبان‌آموزان پی‌برد. فرمول گانینگ روشی برای تجزیه و تحلیل مطالب نوشتاری است و هدف آن سنجش میزان قابلیت یک متن برای خواندن و فهمیدن است. برای محاسبه این فرمول گام‌هایی وجود دارد. برای استفاده از این فرمول و انجام گام‌های آن، متن انتخابی باید حداقل ۱۰۰ کلمه داشته باشد. برای افراد عادی که از نظر تحصیلات در حد معمولی هستند، معمولاً شاخص خوانایی از ۶ تا ۹ و گاهی اوقات پایین‌تر است. بدین معنی که درجه دشواری متن برای این افراد

بیشتر از ۹ و کمتر از ۶ باشد اما در بعضی از شرایط این عدد می‌تواند به زیر عدد ۶ برای افراد مبتدی تنزل یابد. برای زبان‌آموزان در سطوح بالاتر، این شاخص از ۸ تا ۱۴ است. منظور این است که درجه دشواری متن خواندنی برای این گروه از زبان‌آموزان نباید کمتر از ۸ و بیشتر از ۱۴ باشد. اما برای افرادی که تحصیلات عالی دارند، این شاخص از ۱۲ تا ۱۷ و یا بیشتر است؛ یعنی درجه دشواری متن خواندنی برای زبان‌آموزان تحصیلات عالی نباید پایین‌تر از ۱۲ و بالاتر از ۱۷ باشد. جز بعضی از نوشته‌ها (همانند قوانین، گزارش‌های پزشکی، فنی....) شاخص «گانینگ» نباید بالاتر از ۱۷ باشد (گانینگ فاگ، ۱۹۹۵). ایده‌آل‌ترین سطح شاخص «گانینگ» برای افراد عادی عدد ۷ و ۸ است. این فرمول دارای گام‌های زیر است:

انتخاب نمونه: یک نمونه صد واژه‌ای از ابتدا، وسط و آخر متن در نظر می‌گیریم.
تعداد جملات نمونه را می‌شماریم و طول متوسط جملات را از طریق تقسیم تعداد جمله‌های کامل هر نمونه محاسبه می‌کنیم.
واژگان چهار هجایی یا بیش از چهار هجا را می‌شماریم تا تعداد کلمه‌های دشوار مشخص شود. اسامی خاص جزو شمارش محسوب نمی‌شوند.
تعداد واژگان (چهار هجا یا بیش از آن) را با طول متوسط جملات جمع و عدد حاصل را در ۰/۴ ضرب می‌کنیم. این محاسبات را در مورد دو نمونه دیگر نیز تکرار و در نهایت نتایج هر سه نمونه را محاسبه می‌کنیم (گانینگ فاگ، ۱۹۵۲).

تعداد واژگان دشوار * [(تعداد کلمات / تعداد جملات) * 0/4] (Gunning grade)

در اینجا میزان خوانایی درس طراحی شده بر اساس فرمول خوانایی گانینگ ارائه شده است.

جدول ۱. آمار توصیفی مربوط به درس کشتی نجات

بخش‌های درس	تعداد واژگان	تعداد جملات کامل	طول متوسط جملات	تعداد واژگان	میزان خوانایی گانینگ (G)
بخش اول	۱۰۰	۷	۱۴/۲۸	۹	۹/۳۱
بخش دوم	۱۰۰	۸	۱۲/۵	۶	۷/۴
بخش سوم	۱۰۰	۸	۱۲/۵	۷	۷/۸
میانگین سه نمونه					۸/۱۷

۶. یافته‌های پژوهش

در این پژوهش به طراحی یک درس نمونه بر اساس قصه‌های قرآنی پرداخته‌ایم و در تدوین آن از اصول تاملینسون (۲۰۱۱) استفاده کرده‌ایم. از آنجایی که رویکرد فعالیت محور که یکی از اهداف اصلی آموزش زبان را یادگیری چگونگی استفاده از آن در ارتباطات زبانی و کاربرد در دنیای واقعی می‌داند، در کنار رویکرد اصلی مورد استفاده، به کار گرفته شد. در ادامه، درس طراحی شده و یافته‌های مرتبط با مبحث خوانایی ارائه شده است.

۶-۱. درس نمونه

کشتی نجات

پیش تکلیف

با توجه به عنوان درس و تصاویر بالا داستان امروز در مورد کدام پیامبر است؟

حضرت صالح (ع) □ حضرت الیاس (ع) □ حضرت نوح (ع) □ حضرت داود (ع) □

شما تا چه اندازه با این داستان آشنا هستید؟

آیا فیلم و کارتون مربوط به آن در کشور شما ساخته شده است؟ خلاصه‌ای از آن را بازگو کنید.

تکلیف

متن زیر را بخوانید، سپس به گروه‌های ۳ نفره تقسیم شوید در هر گروه با همکاری همدیگر مکالمه‌ای را از زبان شخصیت‌های زیر بسازید و آن را برای همکلاسی‌هایتان اجرا کنید.

- حضرت نوح، پسرش
- حضرت نوح، یارانش

حضرت نوح یکی از مردم ساده‌ روزگار خود بود و با کار و زحمت آشنا بود. او کشاورز، نجار و خانه‌ساز بود. اولین بار که حضرت نوح مأموریت خود را آشکار کرد قوم خود را نصیحت می‌کرد و می‌گفت: «من از طرف خدا مأمورم که مردم را از گمراهی نجات بدهم. همه باید خدای یگانه را پرستند و این بت‌ها و مجسمه‌ها را دور بیندازند». روز به روز پیروان نوح در ایمان خود محکم‌تر می‌شدند اما تعداد آن‌ها اندک بود.

مخالفتان هم، دست از دشمنی بر نمی‌داشتند. او بسیار مهربان و بردبار بود. مخالفتان به او سنگ می‌زدند و او را از شهر بیرون می‌کردند، خانه‌اش را خراب می‌کردند اما او می‌گفت: «خدایا این مردم را هدایت کن».

نوح هر چقدر تلاش می‌کرد بی‌فایده بود. او گفت: خدایا این مردم نادانند؛ من دیگر آمیدی به این قوم ندارم؛ دعای نوح برآورده شد و نوح از جانب خدا برای ساختن کشتی مأموریت یافت. حضرت نوح به فرمان خدا ساختن کشتی را آغاز کرد. پیروان به او کمک می‌کردند. چوب‌ها و تخته‌های فراوان گردآوردند. در مدتی که نوح و یارانش به ساختن کشتی مشغول بودند، مردم اطراف آن‌ها جمع می‌شدند و آن‌ها را مسخره می‌کردند؛ حتی فرزند و همسر نوح نیز جزء این افراد بودند. ساختن کشتی به پایان رسیده بود.

حضرت نوح از حیواناتی که در زمین بودند از هر کدام یک جفت به کشتی آورد و از خوراکی‌ها هر چه لازم بود ذخیره کرد. هوا ابری شده بود و باران شروع می‌شد. زمان طوفان فرارسیده بود. نوح به پیروان خود دستور داد در اطراف شهر پراکنده شوند و مردم را به توبه کردن و ایمان به خدا دعوت کنند.

نوح به یارانش گفت: «با نام خدا بر کشتی سوار شوی». در آخرین لحظه حضرت نوح پسر خود را صدا زد و گفت به حرف من گوش کن و با خدا آشتی کن!! پسر گفت: «نه، نمی‌خواهم دوستانم من را مسخره کنند». در لحظه‌ای که خداوند مقدر کرده بود طوفان شروع شد.

از آسمان مانند آبشار آب فروریخت از زمین آب جوشید و صحرا چون دریا شد کشتی نوح بر آب روان شد. پس از اینکه زمین از گناهکاران و گمراهان پاک شد به فرمان خدا باران پایان یافت و کشتی نوح بر فراز تپه‌ای قرار گرفت. خداوند فرمود: «حالا به سلامت از کشتی پیاده شوید و روی زمین بنای عدالت و خداشناسی را بگذارید».

کدام آیه به کدام تصویر مربوط است؟

پسرم! با ما بر کشتی سوار شو و از
کافران مباش. به زودی به کوهی پناه
می‌برم تا من را از آب حفظ کند.
سوره هود، آیه ۴۴

کشتی نوح با سرنشین‌هایش،
سینه امواج کوه‌گونه را می‌شکافت و
همچنان به پیش رفت.
سوره هود، آیه ۴۲

اکنون در حضور ما و طبق وحی
کشتی بساز! و درباره آن‌ها که ستم
کردند شفاعت نکن که همه غرق
شدنی هستند.
سوره هود، آیه ۳۷

پس تکلیف

بدون نگاه کردن به متن، خلاصه داستان زیر را مرتب کنید.
زمان طوفان فرارسیده بود.
دعای نوح برآورده شد و نوح از جانب خدا برای ساختن کشتی مأموریت یافت.
نوح هر چه قدر تلاش می کرد قومه را هدایت کند بی فایده بود.
خداوند فرمود: حالا به سلامت از کشتی پیاده شوید و روی زمین بنای عدالت و خداشناسی را بگذارید.

در لحظه ای که خداوند مقدر کرده بود طوفان شروع شد.
حضرت نوح یکی از مردم ساده روزگار خود بود.
او گفت: خدایا این مردم نادانند من دیگر آمیدی به این قوم ندارم.
نوح به یارانش گفت: «با نام خدا بر کشتی سوار شوید».
به فرمان خدا باران پایان یافت.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نقش نما

آیا به کلمات رنگی در داستان دقت کردید. آیا می‌دانید کلمات قرمز رنگ چه نقشی در جمله دارند؟ برای یافتن پاسخ درست توجه دقیق به نشانه‌ها لازم است. به این نشانه‌ها **نقش‌نما** نیز می‌گویند. «را» نشانهٔ مفعولی است. بعد از گروه اسمی می‌آید و نشانهٔ معرفه بودن مفعول است.

نقش‌نماها به چند دسته تقسیم می‌شوند:

۱. را
۲. نقش‌نمای اضافه
۳. حرف اضافه
۴. حرف ربط (پیوند)
۵. نشانهٔ ندا

بدانیم و بخوانیم

حضرت نوح (ع) از نخستین پیامبران اولوالعزم است که به دلیل گریه فراوان از ترس خدا، «نوح» نامیده شد. نوح (ع) ۲۵۰۰ سال عمر کرد که ۸۵۰ سال آن قبل از پیامبری و ۹۵۰ سال بعد از رسالت بود که به دعوت مردم به خداپرستی اشتغال داشت، و ۲۰۰ سال به دور از مردم به کار کشتی‌سازی مشغول بود و پس از ماجرای طوفان ۵۰۰ سال زندگی کرد.

ایفای نقش

زبان آموز الف) شما نقش حضرت نوح (ع) را در هنگام نصیحت فرزندش بازی کنید؛ سعی کنید مکالماتی را که بین آنها ردوبدل شده است، بگویید.

زبان آموز ب) شما نقش پسر حضرت نوح (ع) را در مقابل دوستان بازی می کنید؛ پسر نوح در این مکالمه با غرور صحبت می کند؛ تلاش کنید تا با همان لحن صحبت کنید.

تکلیف در منزل

به نظر شما این بیت

پسر نوح با بدان بنشست

خاندان نبوتش گم شد

سگ اصحاب کهف روزی چند

پی نیکان گرفت و مردم شد

از کدام شاعر ایرانی است؟ پیام هایی که این بیت شعر دارد چیست؟ این بیت به چند داستان قرآنی اشاره کرده است؟

متن

متن زیر را بخوانید و به سؤالات آن پاسخ دهید.

هنگامی که نوح (ع) قوم خود را نفرین کرد و هلاکت آن‌ها را از خدا خواست ابلیس نزد او آمد و گفت: تو حقی بر گردن من داری!!! من می‌خواهم آن را تلافی کنم!! نوح با تعجب گفت: بسیار برای من سخت است که حقی بر گردن تو داشته باشم، چه حقی؟ گفت: همان نفرینی که درباره قوم خود کردی و آن‌ها غرق شدند باعث شد هیچ کس نماند که من آن‌ها را گمراه کنم من تا مدتی راحتیم، تا زمانی که نسل دیگری پیاخیزد و من به گمراه ساختن آن‌ها مشغول شوم. نوح با اینکه تمام تلاش خود را کرد تا قومش هدایت یابند در عین حال ناراحت شد و به شیطان گفت: چگونه می‌خواهی جبران کنی؟ ابلیس گفت: در سه موقع به یاد من باش که من نزدیک‌ترین فاصله را با بندگان خدا دارم: هنگامی که خشم، تو را فرا می‌گیرد یاد من باش؛ هنگامی که میان دو نفر قضاوت می‌کنی به یاد من باش؛ هنگامی که با نامحرم تنها هستی باز به یاد من باش.

۱) بهترین عنوان برای این متن کدام است؟

الف) حق شیطان بر گردن نوح (ع)

ب) نصیحت شیطان به نوح (ع)

ج) نصیحت نوح (ع) به شیطان

د) حق نوح (ع) بر گردن شیطان

۲) صحیح و غلط بودن جملات زیر را مشخص کنید.

مخالف کلمه «ابلیس» شیطان است.

هم معنی کلمه «احدی» کسی است.

جمع کلمه «نسل»، «نواسل» است.

- ۳) چه زمانی شیطان به بندگان خدا نزدیک‌ترین فاصله را دارد؟
 الف) هنگامی که خشم، بندگان را فرا می‌گیرد.
 ب) در همه احوال به بندگان نزدیک است.
 ج) هنگامی که بندگان خدا میان دو نفر قضاوت می‌کنند.
 د) موارد الف و ج.

۷. نتیجه‌گیری

یکی از عوامل مؤثر در آموزش و یادگیری زبان دوم، مواد درسی است. هرچه مواد درسی غنی‌تر و متنوع‌تر باشد آموزش و یادگیری نیز بهتر صورت می‌گیرد. می‌دانیم که شمار قابل توجهی از زبان‌آموزان غیرفارسی‌زبان در مؤسسات و دانشگاه‌های کشور به تحصیل علوم گوناگون مشغولند. این گروه از زبان‌آموزان در دوره تحصیل خود و کسب اطلاعات به متون تخصصی نیاز پیدا می‌کنند؛ بنابراین باید نحوه مهارت خود را در خواندن بهبود ببخشند. ایجاد و بالا بردن مهارت خواندن (و سایر مهارت‌ها) در این افراد بر عهده آثاری است که برای آموزش فارسی به غیرزبانان تألیف و به نگارش درمی‌آیند. زبان‌آموزان غیر ایرانی فراوانی در مکان‌های مذهبی و مدارس علوم اسلامی در حال تحصیل هستند که این افراد با قرآن و قصه‌های قرآن آشنایی دارند. اکثر قصه‌های قرآن در سایر ادیان ابراهیمی مانند مسیحیت و یهودی نیز به گونه‌ای مطرح می‌شوند؛ بنابراین محتوای آموزشی و کمک‌درسی که بر اساس قصه‌های قرآن باشد به خاطر آشنایی آن‌ها می‌تواند آسان‌تر و جالب‌تر باشد و دانش پیشین زبان‌آموزان را فعال کند. تهیه و تدوین متون خواندن بر اساس قصه‌های قرآن یکی از پیشنهادها مطرح در این زمینه است. یکی از ویژگی‌های قصه‌های قرآن حقیقی بودن این داستان‌ها است. داستان‌ها واقعیت داشته‌اند و اکنون نیز حقیقت آن‌ها بی‌هیچ افزودن و کاسته شدن عرضه می‌شوند که برای بیشتر یادگیرنده‌ها، انگیزه دهنده خواهند بود. زبان‌آموزان وقتی با داستانی مواجه می‌شوند که در گذشته نمود دیگری از آن را تجربه کرده‌اند، باعث تعدیل ساختارهای ذهنی‌شان می‌شود. آن‌ها می‌توانند چالش موجود در داستان را پیش‌بینی و راه‌حلی برای آن پیدا کنند و بدین ترتیب یادگیرنده درگیر آن محتوای درسی می‌شود. استفاده از محتوای درسی با استفاده از داستان، تأثیر معناداری بر روی فراگیران می‌گذارد. آن‌ها از طریق تحلیل و ارزیابی داستان‌ها و

برداشت‌های مختلف خود از داستان که مبتنی بر تجربیات فرهنگی و شخصی خودشان است به آموزش اثر بخش‌تر دست می‌یابند.

یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد به دلیل چند بعدی بودن ماهیت زبان و فراگیری آن، محتوای درسی که بر اساس قصه‌های قرآن طراحی شود و بتواند نیازهای فراگیران زبان را برطرف کند نباید تنها به یک رویکرد خاص پایبند باشد. به منظور دست‌یابی به بهترین نتیجه ممکن بایستی تلفیقی را از برخی رویکردهای موفق آموزشی که تأثیرگذار هستند به کار برد. از این رو در تحقیق حاضر علاوه بر اصول تهیه و تدوین محتوای تاملینسون (۲۰۱۱) که به عنوان چارچوب پژوهش به شمار می‌رود از رویکرد فعالیت محور برای طراحی تکلیف‌ها استفاده شد. برای رعایت اصول تاملینسون سعی شد متن اصلی در قالب داستان‌های کوتاه و آموزنده انتخاب شود که به زبانی روان و به‌دوراز پیچیده نویسی، نوشته‌شده و مناسب با سطح توانایی زبان‌آموزان است. علاوه بر آن در طراحی درس فضای سفید بیشتری وجود دارد و تکالیف آورده شده پرحجم و زیاد نیست و از طرفی مواد آموزشی به شکل ملموس و محسوس در قالب داستان ارائه شده است تا زبان‌آموزان با این درس طراحی شده احساس راحتی کنند. اصطلاحات استفاده شده در این درس بسامد بالایی در کاربردهای روزمره فارسی‌زبانان دارد. همچنین از آنجایی که زبان‌آموزان با هدف یادگیری علوم اسلامی به آموزش زبان فارسی همت گماشته‌اند سعی شد موضوع‌های قرآنی و مورد علاقه آن‌ها آورده شود.

به منظور دست‌یابی به اهداف ارتباطی سعی شد هر فعالیتی با انگیزه ارتباطی طراحی شود. زبان‌آموزان از طریق فعالیت‌های ارتباطی نظیر اجرای نقش، بازی‌ها و حل مسائل به میزان فراوانی زبان را به کار می‌گیرند. از سوی دیگر زبان‌آموزان در معرض داده‌های زبانی فراوان قرار گرفته و بافت‌های زبانی گوناگونی به آن‌ها ارائه شده است.

مهمترین نتیجه و پیامد پژوهش حاضر را می‌توان در قالب الگوی پیشنهادی که برای آموزش مهارت خواندن بر اساس قصه‌های قرآن ارائه شده است دانست. در این الگو سه مرحله کلی پیش از فعالیت، حین فعالیت و پس از فعالیت در نظر گرفته می‌شود که در هر یک از این مراحل هدف خاصی دنبال می‌شود. بنا بر تحقیق صورت گرفته می‌توان اذعان داشت معیار تناسب برای قصه‌های قرآن استفاده از شاخص خوانایی است که به وسیله این فرمول‌ها می‌توان به مناسب بودن متون با

سطح توانایی زبان‌آموزان پی‌برد. در این پژوهش از فرمول خوانایی گانینگ استفاده شد، فرمول گانینگ روشی برای تجزیه و تحلیل مطالب نوشتاری است و هدف آن سنجش میزان قابلیت یک متن برای خواندن و فهمیدن است.

ما در این نوشتار نشان دادیم که از قصه‌های قرآنی به خاطر ویژگی‌های منحصر به فرد آنها می‌توان در آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان استفاده نمود. قصه‌های قرآن واقعی هستند و زبان‌آموزان مسلمان اغلب این داستان‌ها را به زبان مادری خود شنیده‌اند. آشنایی فراگیران در کنار جذابیت و تنوعی که در قصه‌های مذکور وجود دارد این قصه‌ها را به بهترین منبع جهت تدوین محتوا برای کلیه مواد درسی در آموزش زبان تبدیل نموده است. قصه‌های قرآن تنوع زیادی دارند و از این نظر می‌توان بخش قابل توجهی از ساخت‌های دستوری و واژگان زبان را به فراگیران آموزش داد. یکی از مهمترین اهداف گسترش زبان فارسی گسترش فرهنگ اسلامی - ایرانی است. استفاده از ظرفیت داستان‌های قرآنی در آموزش، این هدف فرهنگی را نیز به خوبی برآورده می‌سازد.

پی‌نوشت

1. Gunning
2. B. Tomlinson
3. Willis
4. Ellis
5. S. Berardo
6. authentic material
7. Day & Bamford
8. A.G. Martinez
9. H.G. Widdowson
10. pre- task
11. during task
12. brainstorming
13. fact - finding
14. post- task

منابع

۱. اسماعیلی، رضا. (۱۳۸۳). تهیه و تدوین متون خواندن با تکیه بر آموزش نکته‌های فرهنگی برای سطح پیشرفته زبان آموزان غیرفارسی‌زبان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد آرفا. دانشگاه شهید بهشتی.
۲. ساقریچیه، مهدی. (۱۳۷۹). تهیه متون درک مطلب خواندن برای سطح مقدماتی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد آرفا. دانشگاه شهید بهشتی.
۳. سرشار، محمد رضا. (۱۳۸۹). پیشینه، نقش و اهمیت داستان در زندگی انسان. تهران: انتشارات کانون اندیشه جوان، چاپ اول.
۴. سقطی، فهیمه. (۱۳۸۳). تهیه مواد خواندن با درجه‌بندی موقعیتی برای سطح متوسط. پایان‌نامه کارشناسی ارشد آرفا. دانشگاه شهید بهشتی.
۵. سلیمان نژاد، اکبر و سودی، حورا. (۱۳۹۳). بررسی تأثیر آموزش مهارت‌های اجتماعی از طریق قصه‌های قرآنی برای کودکان. روان‌شناسی دین. سال هفتم، شماره دوم. پیاپی ۲۶. صص ۸۱-۹۷.
۶. سنگری، محمد رضا. (۱۳۸۴). هدف‌ها و شیوه‌های داستان‌پردازی قرآن. مجله آموزش قرآن. دوره سوم. شماره ۸. صص ۳-۹.
۷. عسگری، وحید. (۱۳۹۰). تهیه و تدوین درسی برای آموزش همزمان مهارت‌ها و بر اساس شیوه ارتباطی برای زبان‌آموزان سطح پیشرفته. پایان‌نامه کارشناسی ارشد آرفا. دانشگاه علامه طباطبائی.
۸. غفاری، محمد علی. (۱۳۹۰). آموزش خواندن بر اساس الگوی آموزش نیل اندرسون و تأثیر آن بر درک مطلب زبان‌آموزان زبان سطح پیشرفته. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبائی.
۹. فانیدپور، حسین؛ حاتمی، جواد، مهدوی نسب، یوسف و آرمنند، محمد. (۱۳۹۲). مقایسه تأثیر محتوای دروس دانشگاهی با راهبرد قالب داستانی و قالب متداول در میزان یادگیری و یادداری دانشجویان. پژوهش و نگارش کتب دانشگاهی، شماره ۲۸، صص ۹۷-۱۱۳.

۱۰. قربانی، محمد رضا. (۱۳۸۹). تهیه و تدوین متون فرهنگی بر مبنای مهارت خواندن در سطح پیشرفته برای زبان آموزان غیرفارسی زبان. پایان نامه کارشناسی ارشد آزفا. دانشگاه علامه طباطبائی.

۱۱. نصر، محمد رضا. (۱۳۷۹). تهیه و تدوین متن های آموزشی واژگان فارسی بر اساس حوزه های معنایی ویژه غیرفارسی زبانان سطح متوسط. پایان نامه کارشناسی ارشد آزفا. دانشگاه شهید بهشتی.

12. Day, R. & Bamford, J. (1998). The cult of authenticity and the myth of simplification. In *Extensive reading in the second Language Classroom* (pp.53-63). Cambridge: Cambridge University Press.
13. Dubay, W. H. (2004). *The Principles of Readability*. Costa Mesa, CA: Impact Information.
14. Ellis, R. (2003). *Task- based language learning and teaching*. Oxford: Oxford University Press.
15. _____ (2008). *Task- based language learning and teaching*. Oxford: oxford University Press.
16. Gunning fog grade (1952). [Http://en. Wikipedia. Org/ Gunnig fog Index](http://en.wikipedia.org/Gunning_fog_Index).
17. Gunning, R. (1995). *The Technique of clear Writing*, New York: Mc Graw- Hill.
18. Krashen, S. (1985). *The Input Hypothesis*. London: Longman.
19. Scott, W. Jonathan, p & James, C. (2008). *Story based Learning: The Impact of Narrative on Learning Experiences and Outcomes* Department of Computer Science. North Carolina State Univearsity.
20. Tomlinson, B. (1998). *Materiaal Development in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge university press.
21. _____. (2001). "Materiaal Development" In R. Carter and D. Nunaan(eds), *The Cambridge Guide to Teaching English to Speakers of other Language*. Cambridge: Cambridge university press.
22. _____. (2007). *Language Acquisition and Development: Studies of Frist and other Language Learners*. London: Continuum.
23. _____. (2011). *Material Development in Language Teaching* (2nd edn). Cambridge: Cambridge university press.
24. _____. (2012). *Material Development in Language Teaching*. *Lang. Teach*, 45.2.143.179. *Cambridg*: Cambridge university press.
25. Willis, D, & Willis, J. (2007). *Doing Task- based Teaching*. Oxford: Oxford University press.
26. Willis, D (2008). Reading for Information. Retrieved from: [http:// www.bbc.co.uk/ World Service](http://www.bbc.co.uk/World_Service). At 2014/ 5/14.